

Referat – høringsmøte universell utforming

Program:

Del 1 fra kl. 10.00 – 11.15

FAD ønsker velkommen.

BLD presenterer rammene for forskriften, med fokus på Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

FAD og Difi presenterer forslaget til forskrift

Kl. 11.15-11.45 lunch

Del 2 kl. 11.45 – 13.10

Spørsmål og svar med panel med deltakelse fra BLD, FAD og Difi.

Spørsmål og kommentarer kom fra et bredt publikum, blant annet Statens strålevern, IKT Norge, Likestillings- og diskrimineringsombudet, Blindeforbundet, Døveforbundet, KS, Drammen kommune, Norsk Regnesentral, NSB, Mattilsynet, LDO, Synshemmede Akademikeres forening og Funka Nu AB.

Temaer som ble tatt opp:

SPØRSMÅL: Hvorfor er det avgrenset mot utdanningssektoren?

SVAR: Dette er en avgrensning som fremkommer i forarbeidene til diskriminerings- og tilgjengelighetsloven (individuell tilrettelegging heller enn UU). Dermed er det andre prosesser som må eventuelt kreves for å endre dette forholdet. Forholdet er beskrevet i høringsbrevet¹.

SPØRSMÅL: Gitt LDOs kompetanseavgrensningen i forskriftsforslaget, faller klageretten bort for IKT-relaterte saker? Hvordan skal vi forstå forholdet mellom dtl. §§ 9 og 11, eller rollefordelingen mellom LDO og Difi?

SVAR: Spørsmålet er forsøkt besvart i høringsbrevet², men kan oppsummeres slik: Klageretter faller ikke bort, men LDO må tilpasse sin håndheving og sine uttalelser og

---

¹ Når det gjelder skole og utdanning er det presisert i forarbeidene at IKT-løsninger i utdanningssektoren og i opplæringsøyemed ikke omfattes av plikten til universell utforming etter § 11 andre ledd. Forskriften om universell utforming av IKT vil derfor ikke gjelde for IKT i skoler og utdanningsinstitusjoner.

² Det er grunn til å utdype forholdet mellom dtl. §§ 9 og 11. dtl. § 9 stiller et generelt krav om universell utforming, herunder også for IKT-løsninger. Likestillings- og diskrimineringsombudet vil på bakgrunn av en klage eller på eget initiativ, kunne uttale seg om et forhold er i strid med forbudet mot diskriminering. I saker der krav til universell utforming reguleres av annet regelverk og håndheves av andre myndigheter, vil ombudets kompetanse/myndighet være begrenset. Dette vil bl.a. gjelde saker om universell utforming av IKT, fordi det er forskriften om universell utforming av IKT, fastsatt i medhold av lovens § 11, som stiller konkrete krav til universell utforming på dette området.

Hvilke konkrete krav som kan stilles til universell utforming av IKT-løsninger er derfor uttømmende regulert i diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 11 med forskrifter. Tilsynsmyndigheten på dette området er i lovens § 16 andre ledd lagt til et eget organ, Difi. I forarbeidene (Ot. prp. nr. 44 (2007-2008) Om lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven) s. 171 (pdf).) er dette blant annet begrunnet med at det stilles særskilte krav til kompetanse for å kunne føre tilsyn på dette området. I slike saker vil ombudet derfor være henvist til å uttale seg om saken og oversende den til rette

vurdere hvilke saker som bør oversendes Difi, eller som Difi må kunne få uttale seg om i forkant. Difi vil ikke ha plikt til å behandle individuelle klager, derfor viktig at retten til å klage til ombudet ikke blir borte. LDO må respektere vedtak fattet av Difi (og andre sektormyndigheter). (Det er nylig sendt brev fra BLD til LDO hvor kompetansespørsmålet tas opp). Dtl § 11 begrenser LDOs kompetanse for IKT-løsninger til å uttale seg om en sak, for deretter å oversende den til relevant myndighet etter særregulering.

SPØRSMÅL: Enkelte tok opp utfordringer knyttet til de tilfeller der kanskje en av mange automater er universelt utformet, og at dette ikke kan være tilstrekkelig til å oppfylle lovens krav.

SVAR: Det ble svart at slike konsekvenser ikke er forutsatt, heller ikke ved konsekvensutredningene – det er hovedløsningene, rettet mot allmennheten osv. som skal være universelt utformet (formulert som hovedinngangen, og ikke bakdøren som skal være universelt utformet). Det er likevel viktig at dette påpekes i høringssvarene

SPØRSMÅL: Det ble påpekt at javabaserte løsninger for pålogging og autentisering, som f. eks. BankID, er problematisk – og stilt spørsmål om WCAG dekker slike krav.

SVAR: All den tid standardene er teknologinøytrale, er svaret ja.

SPØRSMÅL: Det ble reist spørsmål om avgrensningen av saklig virkeområde – nettsider og automater – og hva som er planene videre

SVAR: Departementet tar utgangspunkt i det vi nå har foreslått, men tar vurderinger av eventuelle utvidelser av virkeområdet etter at forskriften har virket en viss tid, også for å fange opp krav i nye, relevante internasjonale standarder på området

SPØRSMÅL: Begrepet hovedløsning er sentralt samtidig som man raskt kommer inn i fagsystemene – som også publikum etter hvert får tilgang til (kart og tegninger, ”mappa mi” osv.) Også sosiale medier som f. eks. Facebook er etter hvert flittig brukt av virksomheter som omfattes av regelverket. Kan man definere begrepet?

SVAR: Det blir rett og slett en avgjørelse som vil avhenge av en konkret vurdering med utgangspunkt i om man henvender seg til allmennheten/brukerne og det kan sies å være en hovedløsning.

SPØRSMÅL: Det ble stilt spørsmål om ansvaret - hvem som er ansvarlige der en 3. part er driftsansvarlig for en løsning.

SVAR: Det vil som utgangspunkt alltid være eier/tilbyder av løsningen som er ansvarlig.

SPØRSMÅL: Hvilke krav stilles det til teksting og tolking?

SVAR: Her vil kravene for forhåndsinnspilt lyd og bilde gjelde. Samtidig foreslår vi unntak for direktesendinger, rett og slett fordi det ennå ikke finnes kostnadseffektiv teknologi for dette.

SPØRSMÅL: Når det gjelder adgangskontrollsystemer i bygg – gjelder plan- og bygningslovgivningen da eller vil forskriften for IKT-løsninger gjelde?

SVAR: Innebygd teknologi (for eks. i heiser, smarthusteknologi) reguleres ikke av IKT-forskriften. Spørsmålet vil antagelig være hvordan man skal definere

adgangskontrollsystemene, eller hva slags systemer det er. Som et foreløpig svar, og utgangspunkt gjelder plan- og bygningslovens regler. Dette må vi likevel kanskje se nærmere på – og informere om i veiledningene som må utarbeides – vi må unngå at slike løsninger faller mellom to stoler.

SPØRSMÅL: Hva menes med ”eller tilsvarende disse standardene”?

SVAR: Det vil for eksempel kunne være utarbeidet andre standarder som fører til samme grad av universell utforming. I så fall må dette sannsynliggjøres/vises til.

SPØRSMÅL: WCAGs egnethet som UU?

A: For virkeområdet til § 11 definerer standardene kravene til UU. Slik er forholdet mellom generelt krav etter § 9 og spesifikt krav etter §11 lagt opp. Det samme gjelder forholdet mellom § 9 og annet sektorregelverk.

SPØRSMÅL: Hvor omfattende vil en dispensasjonsadgang være?

SVAR: I utgangspunktet skal det tungtveiende grunner til. Uforholdsmessighetsvurderingen er tatt ved fastsettelse av virkeområde og standarder – men det kan være spesielle omstendigheter for den konkrete virksomheten som gjør at det likevel blir uforholdsmessig byrdefullt – pga. av dårlig timing, eller andre forhold (eksempler på type årsaker er jo listet opp i forskriften).

SPØRSMÅL: Det argumenteres med kostnadene for UU, men gevinster og behov for beregninger av disse ligger særlig i å beregne de samfunnsøkonomiske kostnadene ved manglende UU, ikke minst i arbeidsliv og utdanning. Hva gjør departementene med det?

SVAR: Departementet tar med seg innspillet videre. Arbeidet med å utvikle indikatorer og faktagrunnlag vil fases inn når forskriften er vedtatt og de konkrete kravene er fastlagt.

SPØRSMÅL: Definisjonen av hvem forskriften gjelder for; hovedløsningen rettet mot ”flest mulig” (DTL), eller ”alle”(§11).

SVAR: I § 11 menes ”alle, i så stor utstrekning som mulig”. Ulik ordlyd kan vurderes endret, om ulikheten er forvirrende.

SPØRSMÅL: Ad aktivitetsplikten om UU og § 11- forskriften: Det etterlyses at forskriften stiller opp krav til prosess, der brukermedvirkning bør stå sentralt. Praksis viser at brukermedvirkning er et viktig virkemiddel for å oppnå UU (og var tidligere en del av definisjonen av UU (prosessdelen av definisjonen).

SVAR: Departementene tar innspillet til etterretning og oppfordrer til hørings svar.

SPØRSMÅL: Sterk oppfordring om å få varer og tjenester inn i forskriften, jfr. utviklingen på IKT- området som gjør tidligere skiller kunstige, og skaper hindringer.

SVAR: Departementet redegjør for at saken ennå er under utredning, noterer seg innspillet og oppfordrer til hørings svar.